

in tertia erroneam Advocati, aut Tutoris Confessionem revocaverit, atque una in continenti contrarium docuerit.

§. 137.

Si e pluribus litis Consortibus unus aliquid in Judicio confessus fuerit, confessio hæc soli confitenti, non autem cæteris nocere potest.

§. 138.

Confessio extrajudicialis adversarium ab onere probandi non liberat, nisi quum confessio a confitente factum proprium ad interrogationem illius facta fuerit, cujus interesse noverat, ut veritatem resciret: facta tamen confessio extrajudicialis ab asserente probari debet.

C A P U T XIII.

De probationibus per Instrumenta, seu Documenta Litteralia.

§. 139.

Instrumenta seu Documenta Litteralia, alia sunt publica, alia privata. Pro pub.

licis habenda sunt, *a)* quæ e locis credibilibus sub authentico, quod pro faciendis Expeditionibus a Regia Majestate concessum habent, sigillo conformiter legum præscripto emanant, quæve per ordinarios hætenus Regni Judices, eorumque Magistros Protonotarios, deinceps autem per Gubernium in judicialibus expedientur: *b)* a Magistratu, vel iis, qui sub eodem pro exercendis Actibus Jurisdictionis juramento obstricti, atque pro editione ejusmodi Documentorum speciali facultate muniti sunt, pariter in rebus Officii editæ fuerint. *c)* Scripturæ, a Personis in exteris Regionibus ad publica Documenta ex Officio edenda specialem facultatem habentibus, conditæ, ac fide publica secundum loci consuetudinem munitæ. *d)* Protocolla Parochorum, in quibus nomina baptisatorum, copulatorum, & mortuorum consignari solent.

§. 140.

Pro privatis autem Instrumentis, seu Documentis literalibus censentur omnia illa, quæ

per

per personas publico munio non fungentes, aut etiam, quæ per tales quidem, ita & per magistratus, non tamen ex officio sub privatis sigillis expediuntur. In discussione autem Valoris Instrumentorum tam publicorum, quam privatorum, quanta nempe iisdem vis inest, ac in quantum hæc seu ad juris acquisitionem, seu vero illius manutentionem valeant, exstantibus hanc in rem Regni legum Provisionibus simpliciter standum erit.

§. 141.

Documentis Literalibus, quæ quis confecerit, contra ipsum Auctorem fides habenda est.

§. 142.

Privatis ejusmodi Documentis, si solennitatibus per leges speciales pro re nata præscriptis instructa sint, fides contra Auctorem habenda est, quamquam illa solummodo manu propria subsignaverit; Chirographis tamen, Debiti causa editis, pro futuris casibus tum duntaxat fides adstruenda, si ea Auctor,

seu edens propria manu perscripserit, & sub-
signaverit, vel etiam, si iisdem præter sub-
scriptionem edentis a duobus testibus insuper
subscriptum fuerit. A prima Maji 1786.
Albæ non extradentur, et extraditæ fidem non
mereantur.

§. 143.

Si Documenta pluribus foliis constent;
folia filo, vel funiculo conjungi, & ambæ
extremitates cera dura qualis ad figilla adhi-
berur, firmari debent, sigillo edentis desu-
per impresso.

§. 144.

Si Auctor documenti privati inhabilis sit
ad subscribendum, illud a duobus testibus,
quorum unus nomen Auctoris subscribere de-
bet, subsignandum est, quæ tamen dispositio
ad testamenta extendenda non est, respectu
quorum hætenus usitatæ solennitates ultro-
quoque observandæ sunt.

§. 145.

Nemo pro futuro qua testis documenta subscribere potest, nisi cui prius per Auctorem innotuerit, quod documentum cum ipsius Auctoris voluntate consentiat.

§. 146.

Documento privato, ab uno solum confecto, in commodum ipsius Auctoris fides attribui non potest.

§. 147.

Rationaria tamen, seu libri Mercatorum, legitima negotiandi facultate gaudentium, quibus et opifices majores (vulgo Fabrifanten) accensendi sunt, semiplenam probationem faciunt, si sequentibus requisitis instructa sint: a) Rationes ex adversariis, ac diurno in codicem, vel ab ipso mercatore manu propria, vel ab amanuensi, seu ratiocinatore hoc ad officium assumpto, probatae fidei, et rationum subducendarum perito, absque ulla variatione, vel correctione transcribendae sunt; neque ejusmodi rationarium a diversis mani-

bus eodem tempore exarari potest. b) idem liber ea omnia rite continere debet, quæ mercatori accepta, vel expensa ferenda sunt. c) Annus, dies, atque personæ, quibus, vel per quas res credita fuerit, clare exprimendæ sunt: d) Capita in Libro descripta ad negotiationem, et rationarium pertinere debent, quin alia illuc non spectantia inserantur: e) Liber idiomate germanico, italico, gallico, aut vernaculo conscriptus esto. f) Mercator integræ famæ esse, adeoque, si aliquando ad concursum devenerit, de ipsius innocentia plene constare debet.

§. 148.

Semiplena tamen hæc probatio Rationaliis negotiatorum tributa tantummodo ad annum, & sex hebdomadas valeat; quamobrem post anni decursum mercator notam pecuniarum, vel mercium a se creditarum, de quibus nondum sibi satisfactum fuerit, conficere, eamque debitori, ut Chirographum suum adponat, exhibere; recusantem vero haud tardius,

dius, quam intra 6. hebdomadas in Judicio convenire debet; secus Liber vim probandi amittat.

§. 149.

Vim semiplenæ probationis pariter obtineant Rationaria opificum, si sequentibus requisitis instructa sint. *a*) Opifex bona fama gaudeat, & quod consequens est, si aliquando rebus suis lapsus fuerit, de ipsius innocentia plene constet. Præterea *b*) diurnum rite perscriptum adsit, *c*) in eodem omnia credita, ac debita exacte relata, *d*) annus, dies, ac personæ, quæ Opus faciendum mandaverint, nec non quibus, & per quas traditum fuerit, distincte expressæ reperiantur, *e*) denique rationum capita in diurno perscripta ad illud pertineant, atque adeo ab opere confecto originem habeant. Circa Tempus vero, intra quod rationaria opificum semiplenæ probationis vim retinebunt, ea observanda sunt, quæ præcedenti §. 147. super libris Mercatorum præscribuntur.

§. 150.

Documenta non per synopsis, sed integra communicari debent, atque idcirco si e libro (sub qua denominatione hic solum scripta veniunt, plures ac diversos Actus obligatorios, & non mere connexos continentia) aliquid transcribendum sit, integer textus, qui rem controversam attingat, communicari debet.

§. 151.

Qui documenta litteraria produxerit, adversario exactam, & diligentem inspectionem autographorum seu originalium extra Judicium permittere tenetur, siquidem hic eandem intra dimidium terminum pro præsentatione scripturæ suæ adsignatum petierit. Elapso hoc dimidio termino autographa sincera habenda sunt.

§. 152.

Autographa, quibus vitium visibile oppositum non fuerit, in manibus possessoris relinquenda sunt: Reliqua vero ab utraque parte

obsignari debent, ut pro subsequenti judiciali recognitione in eodem statu, in quo per extrajudicialem inspectionem reperta fuerint, absque ulla mutatione exhiberi queant.

§. 153.

Tam in casu, quo per inspectionem extra Judicium autographa exceptioni obnoxia reperta, & obsignata fuerint, quam in eo, quo inspectio extrajudicialis recusata fuerit, is, adversus quem documenta litteraria producta fuerint, Jus habet inspectionem judicialem postulandi; id tamen non tardius, quam intra tres dies post decursum dimidii termini pro scripturæ suæ præsentatione statuti facere debet, secus Autographa, præclusa ulteriori contradictione, sincera habenda sunt.

§. 154.

Hunc ad finem Judex diem Judicalem ad breve tempus præstituito. In quo, si is, qui originalia exhibere debet, ea non exhibuerit, eadem neque ad inrotationem Actorum recipienda, neque ratio eorundem in Causæ de-

finitione habenda est; Si vero pars adversa die præfinito non compareat, originalia sincera censenda sunt.

§. 155.

Facta inspectione Judex in Expeditione supplicis libelli, super quo dies judicialis præstitutus fuerit, accurate, & perspicue exprimere debet, qualia originalia tanquam sincera, & qualia tanquam suspecta delata sint; universa vero originalia in manibus Exhibitoris relinquenda; nisi pars adversa petat, ut originalia suspecta, usque ad definitionem Causæ principalis in Judicio deponantur.

§. 156.

Hoc in casu ambæ partes super quæstione, an originale controversum in Judicio asservandum sit, nec ne? utrinque pro Jure dicenda depromant, quin tamen Causa principalis attingatur; Judex vero usque ad decisionem hoc super articulo proferendam, documentum penes se retinere, atque inde, an illud ulterius

in

in *Judicio* custodiendum sit, quod *Juris* est, decernere debet.

§. 157.

Si is, qui inspectionem autographorum petierit, vitium visibile in iis non deprehenderit, vel ut dubia documenta in *Judicio* deponantur, non postulaverit; uti etiam si Exhibitor contentus sit, ut originalia suspecta usque ad decisionem *Causæ* principalis in *Judicio* afferrentur, in tribus his casibus die, ut supra præfixo, a Partibus nihil ulterius agendum, sed momenta super hoc articulo in scripturis *Causæ* exponenda sunt; in omni vero casu is, qui documentum allegaverit, cujus Autographum tanquam vitiosum delatum fuerit, curare debet, ut hoc Autographum *Actis* inrotulandis adjungatur, alioquin in *Causæ* definitione vitium objectum verum habendum erit. Cum autem hæc inspectio, & subsequa pertractatio plures dies exigere possit, non tantum *Parti* pro porrigendo in *Causa* principali scripto dilatio con-

cedenda est, sed et si Pars docuerit, se impuratam documento falsitatem in continenti probare non posse, eidem competens etiam Terminus pro hac probatione in separato instituenda concedi debet.

§. 158.

Qui documentum originale nulla adversarii culpa intercedente amiserit, in eodem contenta alio modo legitimo probare tenetur, si vero amissio culpa partis adversæ contigerit, ac ea, de quibus per documentum constitisset, a neutra parte alia ratione probari possent, producenti Juramentum suppletorium permittendum est.

§. 159.

Qui documenti antiquati transumptum sibi procurare vult, illi liberum esto, documentum hoc originale ad Judicem vel locum quemdam tunc temporis credibilem producere, illiusque transumptum petere, quod ibidem mox conficiendum est, atque vim originalis documenti, tunc nanciscitur, cum documen-
tum

rum originale antiquatum in deposito Judiciali, aut loci credibilis relinquitur.

§. 160.

Documento ita corrupto, ut difficulter legi queat, ejusdem possessor, vel is, cujus intererit, casu, quo partes, inter quas confectum est, in vivis essent, petere potest, ut illud judicialiter renovetur, ad hoc tamen ii, adversus quos documentum valere debeat, prius citandi sunt.

§. 161.

Si adversarii citati nihil opposuerint, documentum renovandum est, ac renovatum vim originalis obtinebit.

Si vero illi exceptiones attulerint, eadem prius disceptandæ sunt.

§. 162.

Quanta fides documento producto tunc habenda sit, cum pars adversa neget, documentum ejus manu, cujus nomen in subscriptione præsefert, scriptum esse, Judici e circumstantiis dijudicandum est; quapropter

utraque pars tali casu in suis scriptis omnia ea exacte adducenda habet, quibus hæc subscriptionis veritatem probare, altera vero infringere intentet.

§. 163.

Eodem modo e circumstantiis quoque diducendum est, quanta Fides comparationi litterarum tribuenda sit.

C A P U T XIV.

De probatione ordinaria per Testes.

§. 164.

Nemo probationem per testes sub defluo Processu instituere potest, nisi is, cui eadem a Judice per sententiam admissa fuerit, extra judicalem tamen sive collateralen inquisitionem, natura Causæ id exigente, instituire imposterum quoque licet: illa tamen testimonii scripti solummodo vices supplet, hincque sub Juramento excipi non potest.

§. 165.